

TERITORINĖ INSTITUCINĖ VERSLO SKATINIMO SISTEMA LIETUVOJE

Ligita Smagurauskienė

Geologijos ir geografijos institutas, T. Ševčenkos g. 13, LT-03223, Vilnius
El. paštas: ligita@ignalina.lt

Smagurauskienė L. TERRITORIAL Institutional System of BUSINESS PROMOTION IN LITHUANIA. *Annales Geographicae* 41(1-2), 2008.

Abstract. The paper examines the Lithuanian territorial-institutional system of business promotion, the formation whereof began ten years ago. The author overviews experience of foreign countries, pointing out similarities and differences of the make-up and activities of infrastructure supplying services to business. After summarising all the actors in the system of business promotion – i.e., State-financed establishments providing services to small and medium enterprises on preferential terms – their structure is depicted on a schematic map. The latter is overlaid on the distribution of the level of entrepreneurship, thus establishing links between the entrepreneurship of population in separate municipalities and provision of services to small and medium enterprises. The paper states that the territorial institutional system of business promotion in Lithuania is not sufficiently elaborated; though the network of establishments is dense and evenly-distributed, the system functions as a collection of its separate units only. There are preconditions for the activities of the system – however, some actions at the level of the State required in order to give it vitality.

References 12. Figs 2. In Lithuanian, summary in English.

Keywords: Small and medium business, SME, support to business, public services to business, business promotion system, entrepreneurship

Received: 19 October 2008, accepted: 2 December 2008.

Įvadas

Strateginiuose plėtros dokumentuose valstybė deklaruoja remianti smulkų ir vidutinį verslą, kaip didžiausią BVP dalį kuriantį verslo sistemos komponentą. Lietuvoje jau keletą metų kuriama verslo skatinimo sistema, kurią panagrinėti paskatino institucijų, minėtos sistemos dalyvių, samprotavimai apie teritorinius paramos verslui intensyvumo skirtumus. Šio straipsnio tikslas – apžvelgti teritorinės verslo skatinimo sistemos Lietuvoje ypatumus siejant juos su gyventojų verslumo skirtumais šalyje. Tai ateityje padėtų įvertinti tokios sistemos veiklos efektyvumą ir taką Lietuvos teritorijos vystymuisi. Nors galimybių studijų bei mokslinių tyrimų paramos verslui bei jos efektyvumo tematika atlikta nemažai, visgi teritorinis aspektas iki šiol nebuvo nagrinėtas. Siekiant tikslo apžvelgti užsienio šalių patirtis, išnagrinėti verslo skatinimo sistemos dalyviai bei jų tarpusavio sąveika. Svarbiausios problemos apsunkinančios šio tyrimo eigą yra dvi: paramos verslui formų gausa bei sistemos kaip sistemos funkcionavimo problema.

Institucinė sistema buvo pradėta kurti dešimtajame dešimtmetyje ir siekiant padidinti paslaugų prieinamumą buvo palaipsniui decentralizuojama įkuriant savarankiškų institucijų ar jų padalinių įvairiose Lietuvos savivaldybėse. Šiuo metu visoje valstybės teritorijoje veikia 95 valstybės įkurtos viešąsias paslaugas teikiančios institucijos ir jų filialai įvairiuose Lietuvos regionuose. Paramą teikia 54 savivaldybių SVV fondai ir pačių verslininkų sukurtos asocijuotos verslo struktūros. Šiame straipsnyje daugiausiai dėmesio skiriama vienai iš svarbiausių valstybės paramos verslui formų, taikomų Lietuvoje –

viešųjų paslaugų, teikiamų per įvairias institucijas, dotavimas ir subsidijavimas. Svarbu akcentuoti, kad šiame straipsnyje nenagrinėsime tiesioginės finansinės paramos verslui (subsidijų, dotacijų, paskolų), teikiamos iš Valstybės bei ES lėšų.

Metodika ir pagrindiniai duomenų šaltiniai

Siekiant iškelto tikslo buvo sprendžiami trys svarbiausi uždaviniai:

- Apžvelgta užsienio šalių patirtis, pasirenkant tris Europos Sąjungos valstybes iš skirtingų jos dalių: Suomiją, Lenkiją, Airiją, turinčias tipines verslo skatinimo struktūras, siekiant palyginti įstaigų tinklų struktūrą ir veiklos principus su Lietuvos.

- Susisteminti pagrindiniai verslo skatinimo dalyviai – juridiniai asmenys, visiškai ar iš dalies finansuojami valstybės lėšomis ir teikiantys paslaugas smulkaus ir vidutinio verslo subjektams. Sugrupuotos ir apžvelgtos pagrindinės jų teikiamos paslaugos.

- Apskaičiuotas Lietuvos gyventojų verslumo lygis (veikiančių SVV įmonių skaičius 1000 gyventojų) siekiant nustatyti, ar yra verslumo sąsajos su savivaldybėje veikiančių institucijų įkurtų verslui skatinti ir lengvatinėmis sąlygomis teikiančių paslaugas pradedantiems, pažengusiems verslininkams ir fiziniams asmenims, ketinantiems pradėti verslą, kiekiu.

Pagrindiniai straipsnio rengimo duomenų šaltiniai – aktualūs dokumentai: Lietuvos Respublikos įstatymai, Lietuvos respublikos ūkio ministerijos dokumentai bei tyrimai, Paslaugų verslui įstaigų veiklą reglamentuojantys dokumentai, Užsienio bei Lietuvos įstaigų interneto svetainės. Publikacijų nagrinėjama tema aptikti nepavyko, kadangi, kiek žinoma, iki šiol Lietuvoje nagrinėti tik atskiri paslaugų verslui sistemos komponentai bei jų veiklos ypatumai, tačiau nebuvo atlikta nė viena kompleksinė sistemos apžvalga.

Svarbus straipsnio rengimo aspektas – septynerių metų praktinė patirtis vadovaujant vienai ir Paslaugų verslui tinklo įstaigų nuo pat tinklo formavimosi pradžios. Taip pat, bendradarbiavimas su užsienio šalių įstaigų vadovais apsilankymai Airijos, Austrijos, Bulgarijos, Ispanijos, Suomijos, Švedijos institucijose, kas leido straipsnio rengimo metu daryti išvadas ne tik vadovaujantis prieinama literatūra, informacijos šaltiniais, bet ir praktine patirtimi.

Sąvokos

Tikslinga apibrėžti kelias šiame straipsnyje naudojamas sąvokas:

Viešosios paslaugos verslui – informacijos, konsultacijų, mokymų, kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo, metodinės ir kitų paslaugų verslo pradžios, verslo planavimo, finansavimo šaltinių paieškos, finansų tvarkymo, personalo valdymo, inovacijos aktyvinimo, technologijų plėtojimo ir perkėlimo ir kitais verslui aktualiais klausimais įvairiomis komunikacijos priemonėmis teikimas lengvatinėmis sąlygomis smulkaus ir vidutinio verslo subjektams ir/arba fiziniams asmenims, ketinantiems pradėti verslą (Dėl Lietuvos..., 2006).

Paslaugų verslui įstaigų tinklas – valstybės sukurta paramos verslui infrastruktūra, kuria siekiama skatinti mažų ir vidutinių įmonių steigimąsi ir plėtrą bei užtikrinti kokybiškų, lengvatinėmis sąlygomis teikiamų verslo paslaugų prieinamumą visų šalies regionų verslininkams (Dėl paslaugų, 2003). Straipsnyje ši sąvoka naudojama tik įstaigoms, kurių veikla visiškai ar iš dalies finansuojama valstybės biudžeto lėšomis (subsidijuojama arba dotuojama), o paslaugos verslui teikiamos lengvatinėmis sąlygomis, dengiant visą ar dalį jų suteikimo kainos.

Smulkaus ir vidutinio verslo subjektai (toliau tekste – SVV) – vidutinės įmonės, mažos įmonės (tarp jų ir mikroįmonės) bei fiziniai asmenys, įstatymų nustatyta tvarka turintys teisę verstis savarankiška komercine, gamybine arba profesine ir kita panašaus pobūdžio veikla, įskaitant tą, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą ar individualios veiklos pažymėjimą (Lietuvos Respublikos..., 2002).

Verslumas - įgimtas ar įgytas asmeninių savybių rinkinys, leidžiantis pastebėti galimybes ir sugebėti jomis pasinaudoti sukuriant ekonominę, socialinę vertę. (Measuring..., 2008).

SVV skatinimo ypatumai užsienio šalyse

SVV įmonių skatinimas vienomis ar kitomis priemonėmis yra būdingas visoms ES šalims. Išskirtinis dėmesys SVV sektoriui Europos Sąjungoje išryškėjo dar 1983 m., kai buvo priimta ir paskelbta pirmoji Europos Sąjungos veiklos programa, skirta smulkioms ir vidutinėms įmonėms (Baršauskas, 2002). Pastarąjį dešimtmetį dėmesys SVV Europos Sąjungoje tik didėjo, buvo siekiama sukurti palankią aplinką SVV vystymuisi, stiprinti tokių įmonių konkurencingumą. Europos Sąjungos šalyse ypatingas dėmesys skiriamas mažoms inovatyvioms ir kuriančioms darbo vietas įmonėms, remiama jų investicinė veikla, gerinamos sąlygos gauti finansinių lėšų (Mažylis, 2006).

Verslo skatinimo būdai yra labai įvairūs. Įvairiuose informacijos šaltiniuose gausu jų skirstymo variantų, tačiau šiuo atveju pažvelgsime į užsienio valstybių vaidmenį skatinant SVV, neatsižvelgiant ar naudos gavėjui taikoma finansinė (subsidijs, dotacija, mokesčių lengvata ir pan.) ar nefinansinė (informacija, konsultavimas, mokymai ir pan.) skatinimo priemonė, kadangi daugeliu atvejų šios priemonės yra integruotos ir sunkiai atskiriamos.

Lankantis Airijos, Austrijos, Bulgarijos, Ispanijos, Suomijos, Švedijos institucijose, teikiančiose viešąsias paslaugas verslui bei nagrinėjant įvairius informacijos šaltinius, atspindinčius kitų Europos šalių patirtį, viešųjų paslaugų aspektu, vyraujančius verslo paramos būdus sugrupavome į tris grupes:

- Valstybėje sukuriama ir didžiaja dalimi arba visiškai išlaikoma plataus spektro viešąsias paslaugas teikiančių pelno nesiekiančių įstaigų sistema (Lietuva, Švedija, Bulgarija, Lenkija);
- Valstybė subsidijuoja ar kompensuoja verslo įmonių, konsultantų, teikiančių pagalbą kitiems verslo subjektams, paslaugas (Vokietija, Ispanija, Suomija);
- Valstybė palieka verslo skatinimo funkciją atlikti pačiam verslui (t.y. paslaugas teikia privatūs konsultantai).

Daugelis Europos valstybių sukūrė institucinę paramos sistemą susietą su administraciniais vienetais. Kuo sistema labiau decentralizuota, tuo paslaugos prieinamesnės tikslinei klientų grupei. Kaip tenka pastebėti, verslo skatinimo funkciją atlieka bei paslaugas verslui dažniausiai teikia multifunkcinės įstaigos, atsakingos už regioninę plėtrą (regiono plėtros agentūros ir pan.) (Airija, Austrija, Ispanija).

Analizuojant atskirų valstybių paramos SVV sistemas, jas galima priskirti vienai ar kitai anksčiau aprašytai grupei, tačiau kiekvienos šalies sistema tuo pačiu yra unikali tiek dėl realizuojamų programų terpės, tiek dėl kai kurių paslaugų specifikos, todėl tikslinga trumpai apžvelgti kelių Europos valstybių patirtį. Pasirinktos trys, skirtingose Europos dalyse esančios valstybės, ko gero, geriausiai galėtų iliustruoti tipines paslaugų verslui sistemas, kuriamas Europos Sąjungoje.

Airijoje veikiantis viešųjų paslaugų verslui įstaigų tinklas „County and City Enterprise Boards“ (toliau tekste - CEB) įkurtas 1993 m. Tinklą sudaro 35 įstaigos (kiekviename Airijos regione veikia po vieną „County Enterprise Board“, o didesniuose miestuose veikia „City Enterprise Board“). Tikslinė klientų grupė – mikroįmonės (iki dešimties darbuotojų). Strateginis CEB tikslas – skatinti ekonominę veiklą miesto ar regiono lygmeniu, vietinių įmonių plėtrą, plėsti galimybes išlaikyti esamas ir kurti naujas darbo vietas. Valstybės lygmeniu CEB veiklą prižiūri Airijos įmonių, prekybos ir darbo departamentas (angl. Department of Enterprise, Trade and Employment, Lietuvoje panašią funkciją iki 2007 m. atliko Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra). Institucinę CEB struktūrą sudaro CEB valdyba, administracija ir Vertinimo komitetas. CEB veiklą finansuoja Airijos finansų ministerija per Airijos Įmonių, prekybos ir darbo departamentą. Galima teigti, kad Airijoje viešųjų paslaugų verslui teikimas organizuotas labai panašiais principais kaip ir Lietuvoje. (Europos, 2007).

Lenkijos Nacionalinis paslaugų SVV tinklas (toliau – NSS) veiklą pradėjo 1996 m. Steigėjas – SVV fondas (angl. Polish SME Foundation), dabar Lenkijos įmonių plėtros

agentūra (angl. The Polish Agency for Enterprise Development, toliau – PAED). Tinklo misija – teikti paramą SVV. Pagrindinis tikslas – skatinti Lenkijos SVV konkurencingumą, teikiant pilną aukštos kokybės verslo paslaugų paketą. NSS tinklo įstaigos specializuojasi teikiant paslaugas mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms. Nepaisant to, NSS paslaugomis gali pasinaudoti ir ketinantys pradėti verslą. Ne SVV subjektams šis tinklas paslaugų neteikia. NSS - atvira sistema, kurią kasmet papildo vis nauji centrai. Nariai į NSS tinklą atrenkami atviro konkurso būdu, vadovaujantis Ekonomikos ir darbo ministro patvirtintomis atrankos taisyklėmis. Galimos kandidatės – pelno nesiekiančios organizacijos, teikiančios paslaugas SVV subjektams. NSS tinklo organizacinę struktūrą sudaro regioninės ir vietos plėtros agentūros, verslo paramos centrai, Pramonės ir prekybos rūmų skyrius, vietiniai ne pelno siekiantys fondai ir asociacijos, kurie teikia paslaugas tiesiogiai SVV – iš viso 182 konsultacinių centrų visoje Lenkijoje. Nuo 2002 m. tik akredituotos organizacijos gali tapti NSS tinklo narėmis. Konsultacinis centras gali būti akredituotas teikti vieną ar daugiau paslaugų SVV. Šiuo metu veikia 86 akredituoti konsultaciniai centrai. Akreditacija galioja 3 metus. Pagrindines gaires NSS tinklo veiklai apibrėžia ir tvirtina nepriklausoma NSS Koordinavimo taryba, kurią sudaro visose 16 Lenkijos vaivadijų veikiančių konsultacinių centrų atstovai (po 2 iš kiekvieno regiono). (Europos Sąjungos, 2007).

Suomijoje keturios organizacijos sudarė partnerystę, kuri teikia specialistų paslaugas augančioms įmonėms. Šios organizacijos savo patirtį perduoda teikdamos įvairias paslaugas pagal kliento poreikius, o kliento įmonė laikoma bendru klientu. Jos partneriai yra Finnvera - valstybinė finansų įstaiga, Finpro - Suomijos įmonių internacionalizaciją skatinanti privačių įmonių asociacija, TEKES - Suomijos nacionalinė technikos agentūra ir Užimtumo bei ekonominės plėtros centrai. Užimtumo ir ekonominės plėtros centrų (toliau - TE centrai) steigėjai yra Pramonės ir prekybos ministerija, Žemės ūkio ministerija, Darbo reikalų ministerija. TE centrų tinklą sudaro 15 institucijų. Kiekvienas TE centras teikia centralizuotas, įvairiapusiškas konsultacines paslaugas užimtumo ir ekonominio vystymo klausimais tiek SVV subjektams, tiek kitiems interesantams. Centrai visiškai išlaikomi valstybės lėšomis ir priklauso valstybei. TE centrų teikiamos paslaugos subsidijuojamos 80 proc. (Europos socialinio fondo lėšos sumokamos per centrą profesionaliems konsultantams), 20 proc. sumoka verslininkai. SVV fondą sudaro 500 verslo konsultantų registras. Fondo steigėjai ir aktyvūs rėmėjai yra: Prekybos ir pramonės ministerija (angl. Ministry of Trade and Industry), Suomijos regioninės plėtros fondas (angl. The Regional Development Fund of Finland Ltd.), Suomijos pramonės ir darbdavių konfederacija (angl. The Confederation of Finnish Industries and Employers), Suomijos įmonių federacija (angl. The Federation of Finnish Enterprises), Suomijos vadybos institutas (angl. The Finnish Institute of Management). SVV fondas turi privačios įmonės statusą, vyriausybė jai skiria lėšas paramai SVV teikti. Kainuun Etu Ltd - Suomijos Kainuu regiono verslo plėtros agentūra (toliau – Kainuun Etu Ltd). Kainuun Etu Ltd steigėjas ir dalininkas – Kainuu regiono administracija (Kainuu regioną sudaro 10 atskirų rajonų savivaldybių, ir visų rajonų savivaldybės yra Kainuun Etu Ltd dalininkai. Šis regionas yra savotiškas eksperimentas Suomijoje, (kadangi regiono biudžetas nėra valdomas centralizuotai iš Helsinkio, regionas yra autonomiškas). Kainuun Etu Ltd viso regiono įmonėms ir verslininkams teikia pagalbą plėtojant verslą, stiprinant konkurencingumą, bendradarbiavimą. Kainuun Etu Ltd dirba 31 ekspertas. Pagrindinis Kainuun Etu Ltd veiklos prioritetas – užtikrinti ir paskatinti regione veikiančių įmonių efektyvią veiklą, ekonominę įmonių ir regiono augimą, naujų darbo vietų kūrimą. (Europos Sąjungos, 2007).

Apibendrinant apžvelgtų bei kai kurių čia minėtų šalių paslaugų verslui įstaigų veiklos patirtį galime teigti, jog esminiai panašumai su Lietuvos Paslaugų verslui įstaigų tinklu yra akivaizdūs. Visose straipsnyje minėtose užsienio šalyse didžiąją dalį finansinių resursų įstaigos, teikiančios viešąsias paslaugas verslui, gauna iš valstybės. Dalį lėšų įstaigos užsidirba pačios, teikdamos įvairias mokamas paslaugas, bei dažniausiai įtaigų teikiamos paslaugos verslininkams nebūna subsidijuojamos 100 proc., Suomijoje verslininkai turi

susimokėti 20 proc. paslaugos kainos, Airijoje – 10-20 proc. Jungtinėje Karalystėje visiškai nemokamos paslaugas gauna tik pradantieji verslininkai, kitiems reikia susimokėti dalį paslaugos kainos.

Vienu iš įstaigų dalininkų, kaip ir Lietuvoje, dažniausiai būna valstybė, kuri dalininko teises įgyvendina per ministerijas, departamentus ar kitas centrinio valstybės valdymo lygmens institucijas. Partneriai (dalininkai) dažnai būna savivaldos/regiono vietos valdžios institucijos, pramonės prekybos rūmai, mokymų institucijos. Įstaigos teikiančios viešąsias paslaugas administracijoje dirba asmenys, teikiantys pagrindines paslaugas (informaciją, konsultacijas, mokymų organizavimą). Jeigu įstaigos klientams reikia specifinių (gilesnių) paslaugų, tų sričių specialistai (lektoriai, konsultantai) samdomi iš išorės.

Pagrindiniai įstaigų veiklos tikslai - skatinti verslumą, teikti informaciją, konsultacijas, organizuoti mokymus, skatinti bendradarbiavimą tarp verslo įmonių, verslo ir valdžios institucijų ir pan. Visose apžvelgtose šalyse (taip pat ir Lietuvoje), viešąsias paslaugas verslui teikiančios institucijos teikia standartines paslaugas: informuoja, konsultuoja, padeda ieškoti finansavimo šaltinių, partnerių užsienyje, organizuoja mokymus SVV įmonių vadovams ir darbuotojams, organizuoja informacinius renginius apie SVV plėtros ir paramos galimybes, teikia apdovanojimus ir paskatinamuosius prizus aktyviausioms, geriausiai veikiančioms SVV įmonėms. Kai kuriais atvejais šis teikiamų paslaugų spektras yra išplečiamas ir papildomas naujomis paslaugomis: County Enterprise Board Airijoje teikia finansinę paramą subsidijų forma mikroįmonėms.

Tikslinė klientų grupė dažniausiai yra asmenys, ketinantys pradėti veiklą bei veikiančios SVV subjektai, siekiantys išitvirtinti rinkoje, dažniausiai mikroįmonės. Neretu atveju griežtai apibrėžiama konkrečios paslaugos galimi gavėjai pvz. Airijoje, finansinės paramos iš institucijos, teikiančios viešąsias paslaugas verslui, gali tikėtis tik mikroįmonės, kurių darbuotojų skaičius neviršija 10). Kai kuriose šalyse tikslinę klientų grupę sudaro ir ūkininkai, žemės ūkio įmonės (mūsų apžvelgtų šalių atveju – Suomijoje).

Verslo skatinimo sistema Lietuvoje

Verslo sėkmė didele dalimi priklauso nuo galimybių gauti informaciją, konsultuotis, mokytis. Svarbi ne tik šių galimybių kaina, kokybė, bet ir prieinamumas. Tiek finansinė, tiek nefinansinė valstybės parama SVV yra būtina ir labai reikšminga būtiniausių gebėjimų, kompetencijos bei motyvacijos užtikrinimui.

Lietuvoje SVV subjektus bei jiems taikomas valstybės pagalbos formas nustato 1998 m. lapkričio 24 d. Smulkaus ir vidutinio verslo įstatymas Nr. VIII-935. Valstybės pagalba SVV subjektams teikiama pagal Vyriausybės, apskričių ar savivaldybių smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programas, kurių rengimas ir įgyvendinimas finansuojami iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei fondų lėšų.

Smulkaus ir vidutinio verslo įstatymas numato šias pagalbos smulkaus ir vidutinio verslo subjektams teikimo formas:

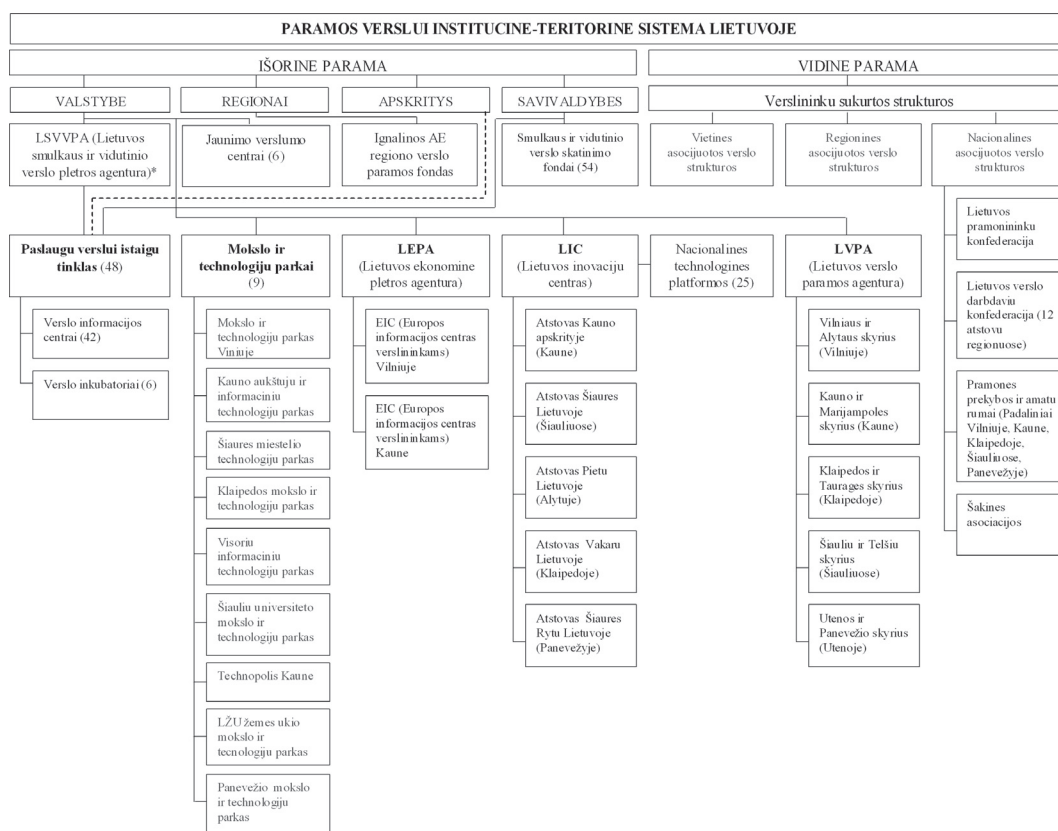
- 1) mokesčių ir rinkliavų lengvatas;
- 2) finansinę paramą: lengvatinių kreditų teikimą, dalinį ar visišką palūkanų dengimą, garantijų teikimą, kreditų draudimą, rizikos kapitalo investavimą į smulkias ir vidutines įmones, tam tikrų išlaidų (steigimo, tyrimų, garantijų mokesčių, kreditų draudimo įmokų, kokybės sertifikatų įsigijimo ir kitų išlaidų) kompensavimą bei subsidijas darbo vietoms kurti;
- 3) įmonių savininkų, įmonių organų narių bei darbuotojų konsultavimo, mokymo, kvalifikacijos kėlimo ar perkvalifikavimo paslaugas lengvatinėmis sąlygomis;
- 4) verslo inkubatorių, verslo centrų, technologinių parkų steigimą ir jų teikiamas paslaugas;
- 5) Vyriausybės, apskričių viršinininkų ar savivaldybių nustatytas kitas pagalbos formas (Lietuvos, 1998)

Tiek įvairių mokesčių ir rinkliavų lengvatas, tiek ir kreditų draudimą, palūkanų

dengimą, rizikos kapitalo investavimą galima vadinti finansinės valstybės paramos SVV instrumentais. Be finansinės paramos instrumentų egzistuoja ir įvairios viešųjų paslaugų SVV subjektams formos.

Finansinės paramos viešųjų paslaugų verslui tinklo įstaigoms teikimo taisyklėse yra apibūdintos pagrindinės viešosios paslaugos, teikiamos SVV subjektams:

1. Verslo informacijos paslaugos – tai informacijos kliento pageidavimu teikimas.
2. Verslo informacijos sklaidos renginiai. Verslo informacijos sklaida – tai verslo informacijos, sėkmingų verslo pavyzdžių platinimas paramos gavėjo organizuotų susitikimų su verslininkais ar verslininkus vienijančių organizacijų atstovais, konferencijų, seminarų ir kitų renginių metu.
3. Konsultacijų paslaugos. Konsultacijos suteikia galimybę klientui aptarti ir spręsti problemas, susijusias su verslo pradžia ir plėtra.
4. Mokymo paslaugos. Mokymo paslaugos – tai klientų mokymas grupėse. (Dėl viešųjų, 2005).

1 pav. Lietuvos paramos verslui institucinės-teritorinės sistemos schema

Fig. 1. Scheme of Lithuanian institutional-territorial system of support to business

Lietuvoje viešąsias paslaugas SVV teikia viešojo sektoriaus subjektai. Privatus sektoriaus ūkio subjektai viešųjų paslaugų verslui teikimo sistemoje Lietuvoje dažniausiai dalyvauja kaip valstybinių institucijų skelbiamų konkursų viešosioms paslaugoms verslui teikti dalyviai arba, kai privatūs subjektai kartu su valstybinėmis institucijomis yra paramą verslui teikiančių įstaigų dalininkai.

Viešųjų paslaugų verslui institucinę struktūrą Lietuvoje sudaro paslaugų verslui įstaigų tinklas - verslo informaciniai centrai (42) ir verslo inkubatoriai (7), bei inovacijų paramos tinklas - Lietuvos inovacijų centras su 5 atstovybėmis ir 9 mokslo ir technologijų parkai.

Svarbiausias paslaugų verslui įstaigų tinklo, kuris Lietuvoje buvo pradėtas kurti 1998 m., formavimo tikslas – tobulinant ir racionalizuojant verslo informacijos centrų ir verslo inkubatorių veiklą bei valdymą, sukurti šiuolaikinę valstybės pagalbos verslui sistemą, užtikrinančią kokybiškų ir prieinamų verslo informacijos, konsultacijų, mokymo paslaugų teikimą ir lengvatinę turto nuomą. (Dėl paslaugų..., 2003).

Paslaugų verslui tinklo įstaigų paskirtis yra :

- Teikti konsultacines paslaugas
- Formuoti naujų paslaugų poreikį, nes daugeliu atveju įmonės net nežino, kokios konsultacinės paslaugos gali būti reikalingos verslo plėtrai. Didžiausią įtaką tam turi kasdieniniai įmonėse vykstantys procesai: verslo plėtros problemų sprendimas užkerta kelią galimybės domėtis galima paramos paslaugų pasiūla. Įmonės susiduria su tam tikrais sunkumais teikiant rinkai naujas paslaugas ar produktus. Todėl paslaugų poreikio formavimo pradžioje svarbios yra viešosios konsultacinės paslaugos.

- Didinti įmonių galimybes pasinaudoti verslo plėtrai reikalingomis konsultavimo paslaugomis. Įmonės, turėdamos mažai lėšų, neišgali sumokėti rinkos kainą už privačių konsultantų teikiamas paslaugas. Ypač tai aktualu besikuriančioms, SVV įmonėms ir toms, kurios atlieka specifinę veiklą, susijusią su moksliniais tyrimais, inovacijų kūrimu ir diegimu. Viešosios konsultacinės paslaugos leidžia sumažinti šias neigiamas pasekmes.

- Parengti įmones naudotis privačiomis paslaugomis. Viešojo konsultavimo paskirtis yra paskatinti įmones naudotis išoriniais ištekliais (konsultantais), parodyti tokių paslaugų naudą. (Jakubavičius, Žemaitis, Rehm, 2005).

Paslaugų verslui įstaigų tinklą šiuo metu sudaro 42 verslo informacijos centrai ir 7 verslo inkubatoriai. Paslaugų verslui tinklo įstaigos įkurtos 49 (iš 60) savivaldybių. Jų formavime galima išžvelgti kelis dėsningumus:

- didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Vilniuje, Kaune, Šiauliuose, Telšiuose, Alytuje) įkurti verslo inkubatoriai, tačiau jų nėra Klaipėdoje ir Panevėžyje;

- paslaugų verslui tinklo įstaigų nėra mažosiose Lietuvos savivaldybėse – Birštono, Prienų, Neringos, Pagėgių, Kalvarijos, Trakų;

- Kaune suformuotos dvi paslaugų verslui tinklo įstaigos;

- didžioji dalis įstaigų sukurtos vėliau nei 2004 m.;

- nemažai atveju, kai jau veikusiai įstaigai suteikiamos papildomos funkcijos – viešųjų paslaugų SVV teikimas („Verslininkų namai“, Druskininkų, Molėtų TVIC ir kt.).

Visos paslaugų verslui tinklo įstaigos teikia valstybės subsidijuojamas paslaugas verslui, siekia identiškų tikslų, tačiau yra labai skirtingos ir todėl galėtų būti grupuojamos pagal įvairius požymius.

Pagal įstaigų veiklos pobūdį, būtų galima išskirti 4 grupes:

- verslo informacijos centrai (27);

- verslo inkubatoriai (7) (teikia papildomas – patalpų nuomos paslaugas ir veiklos rezultatams matuoti naudoja papildomus rodiklius);

- turizmo ir verslo informacijos centrai (13 iš 42 verslo informacijos centrų vykdo ir turizmo informacijos centrų funkcijas);

- kitos įstaigos (2 – VŠĮ „Verslininkų namai“, Klaipėdos ekonominės plėtros agentūra). (Viešųjų, 2006)

Visų paslaugų verslui tinklo įstaigų steigėja ir dalininkė yra valstybė, atstovaujama Ūkio ministerijos. Institucija, atliekanti techninius planavimo ir kontrolės veiksmus, tačiau nedalyvaujanti valdyme (jos atstovas yra tik įstaigos taryboje), yra Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra (nuo 2007 m. rugsėjo mėn. šias funkcijas perėmė Ūkio ministerijos Smulkaus ir vidutinio verslo departamentas ir VŠĮ Lietuvos verslo paramos agentūra).

Visų, išskyrus Kauno „Verslininkų namus“, įstaigų steigėja ir dalininkė yra atitinkamo rajono ar miesto savivaldybės taryba. Kai kuriose įstaigose yra daugiau nei 2

dalininkai (Lietuvos verslo darbdavių konfederacija, apskrities viršininko administracija, o kartais ir įmonės (Kazlų Rūdos inkubatoriaus atveju), verslininkų organizacijos ir kt.).

Atlikus keleto tinklo įstaigų įstatų apžvalgą galima teigti, kad daugumoje įstaigų tikslai yra labai panašūs: pagrindinis tikslas yra teikti informacijos, konsultacijų ir mokymo paslaugas bei praktinę pagalbą smulkaus ir vidutinio verslo subjektams, kurių buveinė yra savivaldybės teritorijoje, naujai įsteigtiems verslo subjektams padėti įsikurti, plėtoti veiklą ir prisitaikyti prie kintančių rinkos sąlygų, didinti konkurencingumą ir veiklos veiksmingumą, padėti verslo subjektams užmegzti tarptautinius bendradarbiavimo kontaktus su kitų šalių verslininkais. Reikia pastebėti, kad įstaigų veikla apima žymiai platesnį veiklos spektrą, susijusį ne tik su paslaugų ir pagalbos teikimu SVV subjektams, bet ir su verslumo skatinimu bei aplinkos verslui gerinimu ir pan.

Kiekviena įstaiga minėto tikslo siekia įgyvendindama tokius uždavinius:

- kaupia ir skleidžia informaciją apie verslo sąlygas regione, Lietuvoje ir ES, propaguoja visuomenei pažangias ekonomikos idėjas;
- teikia verslo informacijos, konsultacijų ir mokymų paslaugas, rengia verslininkų kvalifikacijos kėlimo kursus ir seminarus;
- siekia į centrą pritraukti Lietuvos ir tarptautinių organizacijų, įmonių, fizinių asmenų, fondų ir programų lėšas bei techninę pagalbą;
- skatina diegti į verslą naujas technologijas ir mokslo naujoves;
- padeda užmegzti kontaktus tarp potencialių verslo partnerių, konsultuoja ir rengia verslo plėtros ir investicijų projektus;
- bendradarbiauja su kitomis paslaugų verslui tinklo įstaigomis, paramą verslui teikiančiomis institucijomis Lietuvoje ir užsienyje;
- dalyvauja užsienio šalių ir tarptautinių organizacijų paramos teikimo SVV programose ir projektuose;
- vykdo kitą teisės aktais neuždraustą veiklą, susijusią su centro tikslų ir uždavinių įgyvendinimu. (Ignalinos..., 2006)

Visos tinklo įstaigos finansavimą veiklai ir programoms įgyvendinti gauna iš kelių šaltinių:

- 100 proc. įstaigų kasmet gauna Vyriausybės SVV plėtros ir skatinimo strategijos įgyvendinimo specialiojoje programoje numatytas lėšas viešosioms paslaugoms verslui teikti. Bendrame įstaigos finansavimo kontekste finansavimas iš šio šaltinio yra pats svarbiausias ir sudaro daugiau nei pusę – vidutiniškai 57 procentus metinio biudžeto, o kai kuriose įstaigose net iki 99 procentų.

- Dauguma tinklo įstaigų gauna finansavimą iš vietos savivaldybės biudžeto (vidutiniškai 22 procentai).

- Daugelis įstaigų epizodiškai gauna ES finansuojamų projektų lėšų.

- Visos įstaigos gauna pajamų iš komercinės veiklos. 2006 m. I pusmetį ši dalis sudarė vidutiniškai 15 procentų biudžeto. (Viešųjų..., 2006).

Tinklo įstaigos finansuojamos skiriant lėšas pagal Lietuvos Respublikos ūkio ministro patvirtintas taisykles. (Dėl Lietuvos..., 2006). Nuo 2007 m. viešųjų paslaugų verslui projektų grupės ir viešųjų paslaugų verslui įstaigų steigimo ir plėtros projektų grupės projektus administruoja Lietuvos verslo paramos agentūra.

Nors valstybė nuolat kuria įvairius paramos smulkiam ir vidutiniam verslui mechanizmus ir įgyvendina priemones, tačiau sisteminio požiūrio į paramos verslui teikimą – labai trūksta. Galima išskirti kelis pagrindinius požymius, kurie rodo sistemiškumo stoką:

- Institucinis viešųjų paslaugų teikėjų tinklas formuojamas chaotiškai, neturint nei jo kūrimo, nei veiklos strategijos.

- Periodiškai besikeičiantys paslaugų dotavimo ir įstaigų finansavimo modeliai turi esminės neigiamos įtakos tiek institucijų veiklos stabilumui, tiek teikiamų paslaugų tęstinumui ir kokybei.

- Bendradarbiavimas ir komunikavimas tarp viešųjų paslaugų teikėjų tinklo institucijų – minimalus, pagrįstas tik asmenine darbuotojų iniciatyva. Priklausomybės ryšiai – vienetiniai.

- Nėra vienos institucijos, koordinuojančios ir kontroliuojančios viešųjų paslaugų teikėjų tinklo veiklą ir funkcijų pasidalinimą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2006 m. patvirtino Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) kūrimo ir plėtros koncepciją, tačiau bendro viešųjų paslaugų verslui įstaigų tinklo plėtros strateginio dokumento nėra, nors Lietuvos Respublikos ūkio ministras dar 2003 m. sukurtas Paslaugų verslui įstaigas formaliai sujungė į tinklą (Dėl paslaugų, 2003). Praktikoje, ko gero, minėtas įstaigas vienija tik ta pati tikslinė klientų grupė, vienas iš dalininkų (valstybė) ir panašūs finansavimo šaltiniai (LR biudžetas, savivaldybių biudžetai, ES lėšos) bei tikslai.

Apibendrinant galima teigti, kad institucijų, teikiančių viešąsias paslaugas smulkiam ir vidutiniam verslui Lietuvoje - arti 100, tačiau sąveika tarp jų yra minimali ir tinklinė veikla pasireiškia tik tapačiomis, bet neintegruotomis ir nepakankamai standartizuotomis funkcijomis, net identiškų institucijų lygmenyje. Prielaidos sistemai veikti yra, tačiau reikalingi kai kurie veiksmai valstybiniu lygmeniu, kad ji taptų gyvybinga, tai: paslaugų standartizavimas, tarpusavio komunikavimo kanalų sukūrimas ir palaikymas, bendri informacijos sklaidos principai, personalo mokymai ir motyvacijos gerinimas.

Teritorinis institucijų pasiskirstymas ir paslaugų prieinamumas

Lietuvoje paslaugų verslui įstaigų tinklas teritoriniu požiūriu yra pakankamai tankus ir tolygus. Vien paslaugų verslui tinklo įstaigos – verslo informacijos centrai ir verslo inkubatoriai - įkurtos 49 (iš 60) savivaldybių, o dar tose pat savivaldybėse daugeliu atvejų lygiagrečiai veikia ir kitos valstybės finansuojamos institucijos, teikiančios paslaugas verslui lengvatinėmis sąlygomis (detaliai įstaigų struktūra pavaizduota 1 pav.). Paslaugų verslui tinklo įstaigų nėra mažosiose Lietuvos savivaldybėse (Birštono, Prienų, Neringos, Pagėgių, Kalvarijų, Trakų). Didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Vilniuje, Kaune, Šiauliuose, Telšiuose, Alytuje) įkurti verslo inkubatoriai, tačiau jų nėra Klaipėdoje ir Panevėžyje. Galima teigti, kad paslaugų verslui įstaigų tinklas yra optimalus – paslaugos Lietuvos verslininkams yra prieinamos, kadangi atstumas, kurį reikia įveikti vykstant į mokymus, konsultacijas ar susitikimus tik išskirtiniais atvejais viršija 50 km.

Galima pastebėti, jog tiek paslaugų verslui tinklo įstaigos, tiek kitos valstybės įstaigos, teikiančios paslaugas smulkiam ir vidutiniam verslui, koncentruojasi arba didžiuosiuose Lietuvos miestuose, arba periferinėse savivaldybėse, kur gyventojų verslumas yra mažesnis už vidutinį. (2 pav.). Pastarosiose įstaigos kuriamos, kaip taisyklė, dėl palankių sąlygų – probleminėse teritorijose įgyvendinami projektai sąlyginai lengviau gauna finansavimą būtent dėl socialinių-ekonominių rodiklių ir tikėtino įstaigos veiklos efekto. Tokiu būdu įkurti Jaunimo verslumo centrai, Ignalinos AE regiono plėtros agentūra ir pan. Didžiuosiuose miestuose, tuo tarpu, koncentruojasi įstaigos, teikiančios platesnį spektrą paslaugų (Verslo inkubatoriai), turinčios specifines klientų grupes (Mokslo ir technologijų parkai), kurių tiksliniai klientai yra dažniau pažengę, nei pradedantys verslininkai. Šiuose miestuose valstybės dotuojamos ar subsidijuojamos įstaigos konkuruoja ir su privačiais paslaugų teikėjais.

Visų valstybės įkurtų paramos verslui įstaigų funkciją supaprastinus galima įvardinti, kaip verslo skatinimą jų veiklos arealuose (pradedant verslumo ugdymu, verslo aplinkos gerinimu, įmonių kūrimu, palaikymu bei plėtra), tačiau paslaugų verslui tinklo įstaigų ir kitų valstybės finansuojamų bei privačių įstaigų veiklą, skatinančią verslo vystymąsi sieti su gyventojų verslumu tose teritorijose labai sudėtinga dėl dviejų priežasčių:

- Verslumo sąvoka yra sunkiai apibrėžiama, kadangi verslumas yra greičiau asmens savybė ar būdo bruožas nei ekonominis rodiklis, todėl jo skaičiavimas yra abejotino patikimumo. Kad ir koks rodiklis verslumo skaičiavimui būtų sugalvojamas, jis yra tik orientacinis, labiau tenkinantis smalsumo poreikį nei galintis daryti išvadas apie vienos ar kitos valstybės ar regiono verslumą.

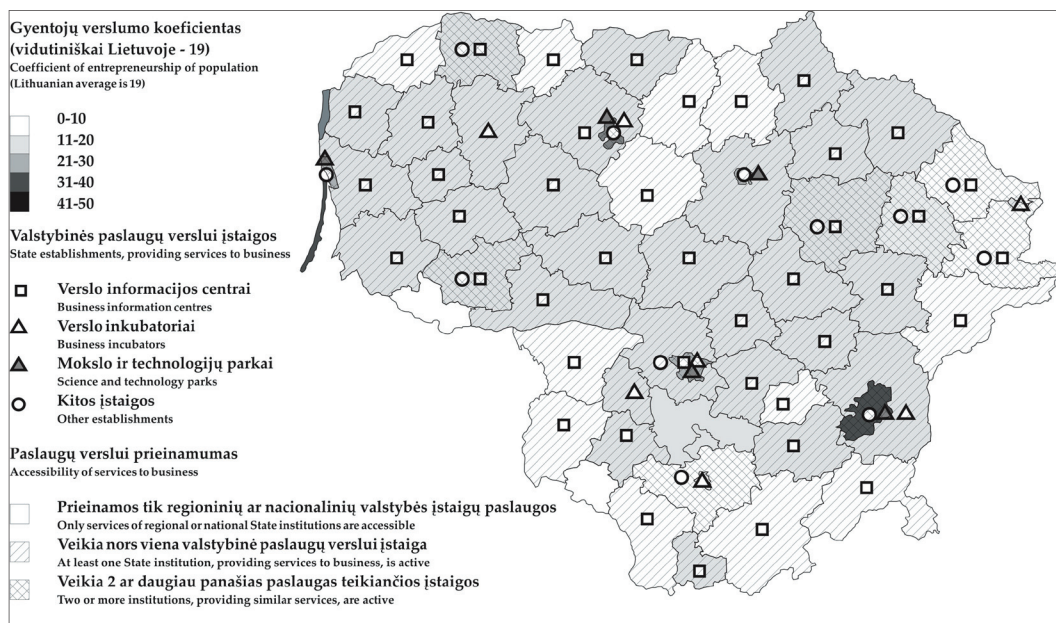
- Nėra patvirtintos metodikos, leidžiančios įvertinti įstaigų veiklos efektą verslo aplinkai, verslumo skatinimui, smulkaus ir vidutinio verslo kūrimuisi bei plėtrai, darbo vietų kūrimui, išlaidų ir jų kokybės gerinimui.

Žvelgiant į Lietuvos gyventojų verslumo kartoschemą (2 pav.), galime matyti, kad didžiojoje Lietuvos dalyje verslumo lygis panašus ir yra artimas valstybės vidurkiui. Išskirti galime tik periferinius pietų-pietvakarių (Šalčininkų, Varėnos, Lazdijų, Kalvarijos, Vilkaviškio, Šakių (9)), Rytų Lietuvos (Ignalinos (7), Zarasų, Švenčionių (8)) ir kai kuriuos Šiaurės Lietuvos (Skuodo (8), Akmenės (7), Pakruojo, Pasvalio (9)) pasienio rajonus, kur verslumo lygis neviršija 10 įmonių 1000 gyventojų. Mažiausias gyventojų verslumas yra Pagėgių (5), Ignalinos, Akmenės ir Kalvarijos (7) savivaldybėse. Didesniu nei vidutinis verslumu pasižymi Kauno (26), Klaipėdos (27) ir Šiaulių (21) miestų gyventojai, o didžiausiu – Vilniaus (36), Palangos (32) ir Neringos gyventojai (48).

Apibendrinant galima sakyti, kad paslaugas verslui teikiančių įstaigų kiekio ir verslumo savivaldybėse priklausomybė yra:

- tiesioginė, kai gyventojų verslumas didesnis nei vidutinis ir veikia daugiau nei viena verslo skatinimo įstaiga, kadangi čia yra didesnė paklausa paslaugoms, daugiau potencialių klientų, daugiau specifine veikla užsiimančių juridinių asmenų (pavyzdžiui mokslo ir technologijų parkų klientai).

- atvirkštinė, kai įstaigos kuriasi savivaldybėse, kuriose gyventojų verslumas mažesnis nei vidutinis (vienas pagrindinių valstybės finansuojamų įstaigų tikslų yra skatinti verslumą, padėti kurtis ir veikti smulkioms ir vidutinėms įmonėms).

2 pav. Lietuvos gyventojų verslumo lygis ir paslaugų verslui prieinamumas

Fig. 2. Level of entrepreneurship of population in Lithuania and accessibility of services to business

Apibendrinimas ir išvados

Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimas būdingas visoms ES šalims. Daugelyje jų institucinė sistema susieta su administraciniais vienetais. Kuo sistema labiau decentralizuota, tuo paslaugos prieinamesnės tikslinei grupei. Vyraujantys nefinansiniai verslo skatinimo būdai, realizuojami per institucijas sukuriant ir visiškai išlaikant jų tinklą arba subsidijuojant dalį paslaugos kainos.

Absoliuti dauguma ES institucinių verslo skatinimo sistemų veikia labai panašiais principais, kaip Lietuvoje: paslaugos finansuojamos valstybės lėšomis, vienas iš įstaigos dalininkų yra valstybė, tikslinė klientų grupė smulkūs ir vidutiniai verslininkai bei fiziniai asmenys, ketinantys pradėti verslą, pagrindiniai tikslai yra skatinti verslumą ir padėti pradedančioms bei pažengusioms įmonėms.

Lietuvoje paslaugų verslui įstaigų tinklas pradėtas formuoti 1998 m. Formuotas chaotiškai, neturint strategijos. Tik 2003 m. įstaigų grupė įteisinta kaip Paslaugų verslui įstaigų tinklas, 2008 m. vienijantis 42 Verslo informacijos centrus ir 7 verslo inkubatorius. Nacionalinė įstaigų veiklos ir plėtros strategija nepatvirtinta iki šiol.

Viešųjų paslaugų verslui infrastruktūrą sudaro Paslaugų verslui įstaigų tinklas (49) ir kitos valstybės lėšomis finansuojamos paramos verslui institucijos: Mokslo ir technologijų parkai (9), Jaunimo verslo centrai (6), Lietuvos inovacijų centras, Lietuvos ekonominės plėtros agentūra ir kt., kurias vienija bendras dalininkas – valstybė, dalinis programų finansavimas valstybės lėšomis ir tikslinė klientų grupė. Paslaugas verslui taip pat teikia komercinės įmonės ir verslininkų sukurtos asocijuotos struktūros.

Valstybinių institucijų, teikiančių viešąsias paslaugas smulkiam ir vidutiniam verslui Lietuvoje - arti 100, tačiau sąveika tarp jų yra minimali ir tinklinė veikla pasireiškia tik tapačiomis, bet neintegruotomis ir nepakankamai standartizuotomis funkcijomis, net identiškų institucijų lygmenyje, tai leidžia teigti, kad teritorinė institucinė verslo skatinimo sistema suformuota nepakankamai, funkcionuoja tik kaip atskirų infrastruktūros vienetų visuma.

Prielaidos institucinei verslo skatinimo sistemai veikti yra, tačiau reikalingi kai kurie veiksmai valstybiniu lygmeniu, kad ji taptų gyvybinga, tai: bendra sistemos kūrimo ir veiklos strategija, teikiamų paslaugų standartizavimas, tarpusavio komunikavimo kanalų sukūrimas ir palaikymas, bendri informacijos sklaidos principai, personalo mokymai ir motyvacijos gerinimas.

Lietuvos institucinė verslo skatinimo infrastruktūra pakankamai išvystyta, įstaigų tinklas tankus ir tolygus. Paslaugų verslui tinklo įstaigos veikia 49 iš 60 savivaldybių, tose pat savivaldybėse daugeliu atvejų lygiagrečiai veikia ir kitos valstybės finansuojamos institucijos, teikiančios paslaugas verslui lengvatinėmis sąlygomis.

Didžiojoje Lietuvos dalyje sąlyginis verslumo lygis panašus ir yra artimas valstybės vidurkiui – 19. Mažesnis nei vidutinis – daugumoje pasienio savivaldybių (Šalčininkų, Varėnos, Lazdijų, Kalvarijos, Vilkaviškio, Šakių, Ignalinos, Zarasų, Švenčionių, Skuodo, Akmenės, Pakruojo, Pasvalio), kur verslumo lygis neviršija 10 įmonių 1000 gyventojų. Mažiausias gyventojų verslumas yra Pagėgių, Ignalinos, Akmenės ir Kalvarijos savivaldybėse. Didesniu nei vidutinis verslumu pasižymi Klaipėdos, Kauno ir Šiaulių miestų gyventojai, o didžiausiu – Palangos, Vilniaus ir Neringos gyventojai.

Paslaugas verslui teikiančių įstaigų kiekio ir verslumo savivaldybėse priklausomybė yra tiesioginė, kai savivaldybėse, kurių gyventojų verslumas didesnis už vidutinį, dėl didesnės paklausos paslaugoms veikia daugiau nei viena verslo skatinimo įstaiga ir atvirkštinė, kai daugiau nei viena verslo skatinimo įstaiga įkurta savivaldybėse, kuriose gyventojų verslumas mažesnis nei vidutinis, tikintis, kad įstaigų veikla paskatins gyventojų verslumą ir verslo plėtrą.

Literatūra

- Baršauskas P.** 2002. Smulkaus ir vidutinio verslo politika Europos Sąjungoje ir Lietuvoje, Kaunas: Technologija.
- Dėl Lietuvos** Respublikos ūkio ministerijos programų lėšų projektų veiklai finansuoti, kapitalui formuoti ir subsidijoms administravimo taisyklių patvirtinimo. 2006. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas Nr. 4-143. Valstybės žinios Nr. 54-1966
- Dėl paslaugų** smulkiam ir vidutiniam verslui įstaigų tinklo formavimo, valdymo ir finansavimo pagrindinių principų 2003. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas Nr.4-74
- Dėl viešųjų** paslaugų verslui tinklo įstaigų finansavimo. 2005. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas Nr.4-73. Valstybės žinios Nr. 25–815.
- Europos Sąjungos** šalių viešųjų paslaugų verslui teikimo geros patirties apžvalga. 2007. Kompetencijos gildija.
- Ignalinos AE** regiono paslaugų verslui tinklo įstaigų įstatatai. 2006.
- Jakubavičius A., Žemaitis E., Rehm M.** 2005. Inovacijų paramos paslaugos, Vilnius: Savas takas, 120 p.
- Lietuvos Respublikos** smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas. 2002. Valstybės žinios Nr. 105- 4689.
- Mažylis L.** 2006. Paramos smulkiajam ir vidutiniam verslui administravimo Lietuvoje Europinis kontekstas. Viešoji politika ir administravimas, Vilnius, p. 37–45.
- Measuring** Entrepreneurship: a digest of indicators. 2008. OECD – Eurostat Entrepreneurship Indicators program
- Viešųjų** paslaugų verslui standartizavimo ir šias paslaugas teikiančių įstaigų sertifikavimo analizė: ataskaita. 2007. BGI Consulting.
- Viešųjų** paslaugų verslui tinklo įstaigų valdymo tobulinimo ir veiklos efektyvumo didinimo galimybių analizė. 2006. Taikomasis mokslinis tyrimas, Jostra.

Territorial institutional system of business promotion in Lithuania

Summary

Promotion of small- and medium-sized business in one or another form is characteristic of all the European States. The goal of this paper is to present an overview of the particularities of the Lithuanian system of business promotion, focusing especially on one of the major forms of State support to business, practiced in Lithuania – subsidizing of public services provided via various institutions. The paper does not examine direct financial assistance to business (subsidies, grants, loans), provided from State and EU funds. The territorial institutional business promotion system is researched in three stages in this paper.

The absolute majority of institutional business promotion systems in the EU work on the basis of very similar principles as those applied in Lithuania: activities of institutions are linked to administrative units, services are financed by State funds, the State acts as one of co-owners of institutions, target groups include small and medium businesses as well as physical persons intent on starting new business, the main goals are fostering of entrepreneurship and assistance to start-ups and older enterprises. The paper examines the experience of Finland, Poland, Ireland and the UK.

In Lithuania, the start of the formation of the network, providing services to business, was in 1998. The group of establishments was officially denominated as the Network of Services to Business only in 2003. In 2008, the said Network united 42 business information centres and 7 business incubators. Up to this date, no National Strategy of Activities and Development of the Establishments has been approved, although the number of State-funded establishments, providing services to business, is nearly 100. The paper provides a systemic classification of the main participants of the business promotion system.

The calculation of the entrepreneurship level of the Lithuanian population demonstrated, that this level is close to the country average (19) in most of Lithuania. It was also established that the relationship between the number of establishments, providing services to business, and the level of entrepreneurship in municipalities, is linear, when more than one business promotion establishment is active due to larger demand for services, and inverse, when more than one business promotion establishment was founded in municipalities with lower-than-average level of population's entrepreneurship in the hope of stimulating the population's entrepreneurship and business development via such establishments.

The conclusions of the paper stipulate that the territorial institutional business promotion system in Lithuania is not sufficiently elaborated and it functions only as a collection of separate units of infrastructure. There are preconditions for the activities of the system, but certain actions at the level of the State required in order to give it vitality. The Lithuanian institutional business promotion system is sufficiently developed from the territorial point of view, the network of establishments is dense and evenly distributed.